

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

BANKU UZRAUDZĪBA

Norādījumi par iesniegumu *FinTech* kredītiestādes licences saņemšanai novērtēšanu

BANKENTOEZICHT

2018. gada marts

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Saturs

Priekšvārds	2
1. Ievads	3
1.1. Norādījumu izstrādes apstākļi	3
1.2. Kas ir <i>FinTech</i> banka?	3
1.3. <i>FinTech</i> banku iesniegumu licences saņemšanai novērtēšana	4
2. Vadības struktūras locekļu atbildība	6
1. ielikums. Vadības struktūras locekļu piemērotības novērtēšana	6
3. Akcionāru piemērotība	7
2. ielikums. Akcionāru piemērotības novērtēšana	7
4. Organizatoriskā struktūra	9
4.1. Kredītriska apstiprināšana un pārvaldība	9
3. ielikums. Kredītspējas vērtēšanas un pārvaldības novērtēšana	9
4.2. Ar IT saistītie riski	11
4. ielikums. Ar IT saistīto risku novērtēšana	11
4.3. Ārpakalpojumi, t.sk. mākoņpakalpojumi	11
5. ielikums. Ārpakalpojumu novērtēšana	12
4.4. Datu pārvaldība	13
6. ielikums. Datu pārvaldības novērtējums	13
5. Darbības programma	14
7. ielikums. Darbības programmas novērtējums	14
6. Kapitāls, likviditāte un maksātspēja	16
6.1. Sākotnējais kapitāls	16
6.2. Likviditāte	16
Saīsinājumi	17

Priekšvārds

Šajā dokumentā termini "licence" un "atļauja" lietoti paralēli. Paralēli lietoti arī termini "banka" un "kreditīestāde".

Sakarā ar tehnoloģiskajiem jauninājumiem banku sektorā finanšu tirgū ienāk arvien vairāk uzņēmumu ar *FinTech* uzņēmējdarbības modeļiem. To atspoguļo arī pieaugošais skaits iesniegumu kredītiestādes licences saņemšanai, kurus šādi uzņēmumi iesniedz Eiropas Centrālajai bankai (ECB). Tā dēvēto *FinTech* banku iesniegumi licences saņemšanai, kas aplūkoti šajos norādījumos, attiecas uz kredītiestādēm atbilstoši Kapitāla prasību regulas (CRR) 4. panta 1. punkta 1) apakšpunktā sniegtajai definīcijai.¹

"*FinTech*" ir vispārīgs jēdziens, kas ietver ļoti dažādus uzņēmējdarbības modeļus. Atbilstoši ECB pienākumiem šie norādījumi attiecas uz tādiem banku uzņēmējdarbības modeļiem, kuros banku produktu un pakalpojumu ražošanas un sniegšanas pamatā ir uz tehnoloģijām balstīti jauninājumi.

ECB politika attiecībā uz banku licencēšanu Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros, kas izklāstīta norādījumos par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu, attiecas arī uz *FinTech* banku licencēšanu. ECB loma ir nodrošināt, lai *FinTech* bankas pienācīgā kārtā saņemtu darbības atļaujas un tajās būtu ieviestas riska kontroles sistēmas, kas palīdzētu paredzēt un saprast to darbības jomai raksturīgos riskus un reaģēt uz tiem. Tikpat svarīgi, lai *FinTech* bankām būtu jānodrošina atbilstība tādiem pašiem standartiem kā citām bankām un tās tiktu pakļautas līdzīgam režīmam.

Šo norādījumu mērķis ir nodrošināt potenciālajiem pretendentiem, kas ir *FinTech* bankas, lielāku caurredzamību, un uzlabot to izpratni par procedūrām un kritērijiem, ko ECB piemēro, novērtējot iesniegumus licences saņemšanai. Paredzams, ka šī caurredzamība padarīs vieglāku arī iesniegumu izskatīšanas procesu. Norādījumos pausta neitrāla nostāja pret tehnoloģijām, un to mērķis nav atbalstīt vai novērst *FinTech* banku ienākšanu tirgū tirgus dalībnieku statusā. Šie norādījumi pēc būtības nav juridiski saistoši un uzskatāmi par praktisku rīku pretendentu un visu licences izsniegšanas procesā iesaistīto iestāžu atbalstam, lai nodrošinātu raitu un efektīvu procedūru un novērtējumu.

Tajos iekļautie apsvērumi, kas jāņem vērā uzraudzības novērtējumā, ir īpaši būtiski attiecībā uz tādu banku, kam ir *FinTech* darbības modelis, specifiskajām īpatnībām, un tie interpretējami saistībā ar vispārējiem ECB norādījumiem attiecībā uz iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu un uz atbilstības un piemērotības novērtēšanu.²

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 176, 27.06.2013., 1. lpp.).

² Sk. norādījumus par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu un [norādījumus par atbilstības un piemērotības novērtējumu](#) ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē.

1. Ievads

1.1. Norādījumu izstrādes apstākļi

VUM ietver ECB un iesaistīto valstu kompetentās iestādes (VKI). ECB pārrauga Eiropas banku uzraudzību šādos veidos:

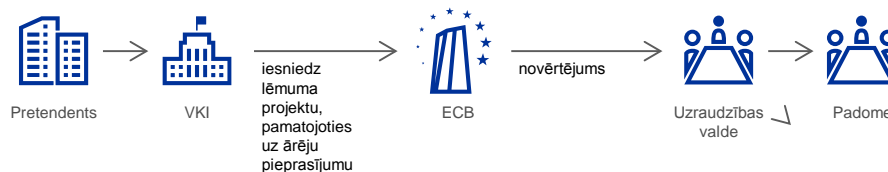
- nosakot vienotu pieeju ikdienas uzraudzībai;
- nodrošinot regulu un uzraudzības politikas konsekventu piemērošanu.

ECB ir pilnvarota piešķirt banku darbības licences visām bankām, kas vēlas darboties euro zonā, t.sk. *FinTech* bankām.

VUM ietvaros ECB un VKI kopīgi izvērtē banku darbības licenču piešķiršanu un to darbības jomas paplašināšanu. Kontaktpunkts, kurā nonāk visi iesniegumi, ir tās valsts kompetentā iestāde, kurā attiecīgā banka gatavojas reģistrēt savu darbību. Visā iesniegumu izvērtēšanas procesā ECB un VKI strādā ciešā sadarbībā un ECB pieņem galīgo lēmumu.³

1. attēls

Licencēšanas process

1.2. Kas ir *FinTech* banka?

Lai definētu *FinTech* banku, vispirms jāsaprot pats *FinTech* jēdziens. Finanšu stabilitātes padome (FSP) definē *FinTech* kā "uz tehnoloģijām balstītu jauninājumu finanšu pakalpojumu jomā, kura rezultātā var rasties jauni uzņēmējdarbības modeļi, pielietojumi, procesi vai produkti, ar kuriem saistīta būtiska ietekme uz finanšu pakalpojumu sniegšanu".⁴

ECB uzskata, ka šie norādījumi attiecas uz iestādēm, kuras atbilst CRR sniegtajai kredītiestādes definīcijai.⁵

³ Stikāku informāciju sk. norādījumu par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu 6. sadaļā ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē.

⁴ Sk. FSP publikāciju *Financial Stability Implications from FinTech* ("*FinTech* ietekme uz finanšu stabilitāti"), 7. lpp., 2017. gada jūnijs (<http://www.fsb.org/wp-content/uploads/R270617.pdf>).

⁵ Saskaņā ar CRR 4. panta 1. punkta 1) apakšpunkta definīciju kredītiestāde ir "uzņēmums, kas pieņem noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā piešķir aizdevumus".

ECB uzskata, ka *FinTech* bankas ir tādas bankas, kam ir "uzņēmējdarbības modelis, kurā banku produktu un pakalpojumu ražošanas un sniegšanas pamatā ir uz tehnoloģijām balstīti jauninājumi".

Šo norādījumu izpratnē ECB uzskata, ka *FinTech* bankas ir tādas bankas, kam ir "uzņēmējdarbības modelis, kurā banku produktu un pakalpojumu ražošanas un sniegšanas pamatā ir uz tehnoloģijām balstīti jauninājumi". Ņemot vērā VUM iesaistītajās valstīs vērojamo institūciju un tehnoloģiju dažādību, šī vispārīgā definīcija aptver dažādās kredītiestāžu aktivitātes dažādās jurisdikcijās un ietver:

- esošo licencēto banku jaunus *FinTech* meitasuzņēmumus;⁶
- jaunus tirgus dalībniekus, kuri izmanto tehnoloģiskos jauninājumus, lai konkurētu ar jau esošajām bankām visā vērtības ķēdē, kā arī esošos finanšu pakalpojumu sniedzējus (piemēram, maksājumu iestādes, ieguldījumu sabiedrības, elektroniskās naudas iestādes u.c.), kas paplašina savu darbību, uzsākot banku aktivitātes, un tāpēc uzskatāmi par jaunienācējiem tirgū, kam nepieciešama banku darbības licence.

1.3. *FinTech* banku iesniegumu licences saņemšanai novērtēšana

Šo noteikumu mērķis ir skaidrot ECB pieeju tādu iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanai, kas tiek iesniegti gadījumos, kad tiek dibinātas jaunas *FinTech* bankas vai esošo kredītiestāžu (gan nozīmīgo iestāžu, gan mazāk nozīmīgo iestāžu)⁷ specializēti meitasuzņēmumi, kas izmanto *FinTech* uzņēmējdarbības modeli. *FinTech* bankām jāiemēro tādi paši standarti kā visiem citiem kredītiestāžu veidiem.

2018. gada janvārī šos norādījumus apstiprināja ECB Uzraudzības valde.

Norādījumos atspoguļota Uzraudzības valdes apstiprinātā politika (neierobežojot valstu un ES tiesību aktus), un tajos aplūkoti uzraudzības apsvērumi, kas īpaši svarīgi pretendentiem, kas ir *FinTech* bankas. Taču šie apsvērumi neattiecas tikai uz *FinTech* bankām un var būt vienlīdz svarīgi, novērtējot bankas ar tradicionālākiem uzņēmējdarbības modeļiem.

Šajos norādījumos izklāstīto politiku, praksi un procesus var būt jāaktualizē un jāpielāgo, lai atspoguļotu jaunākās norises un praksē gūto pieredzi. Tie tiks regulāri pārskatīti, ņemot vērā nepārtraukto uzraudzības prakses attīstību licenču izsniegšanas jomā un starptautiskā un Eiropas regulējuma norises, kā arī jaunas kapitāla prasību direktīvas (CRD IV)⁸ interpretācijas, kuras sniedz, piemēram, Eiropas Savienības Tiesa.

Norādījumi nav juridiski saistoši, bet paredzēti kā praktisks rīks un, kā minēts priekšvārdā, interpretējami saistībā ar vispārējiem ECB norādījumiem attiecībā uz

⁶ Piemēram, licencēta iestāde var nolemt nodibināt jaunu juridisku personu, lai izmantotu *FinTech* risinājumus, kas iepriekš izstrādāti šajā iestādē.

⁷ Informāciju par iestāžu klasifikāciju nozīmīgās un mazāk nozīmīgās iestādēs sk. Padomes 2013. gada 15. oktobra Regulas (ES) Nr. 1024/2013, ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību, 6. panta 4. punktā (OV L 287, 29.10.2013., 63. lpp.).

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV L 176, 27.06.2013., 338. lpp.).

iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu un uz atbilstības un piemērotības novērtēšanu. VKI vienojušās iespēju robežās interpretēt valstu tiesību aktus un izstrādāt procedūras atbilstoši šai politikai.

Vispārējie kritēriji, kas izklāstīti CRD IV un tiek novērtēti licencēšanas procesā, cita starpā ietver šādas četras jomas:

1. Pārvaldība (vadības struktūras locekļu atbilstība un akcionāru atbilstība);
2. Iekšējā organizācija (risku pārvaldības, atbilstības un audita sistēma);
3. Darbības programma;⁹
4. Kapitāls, likviditāte un maksātspēja.

---

⁹ Norādījumu par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu papildu sabiedriskā apspriešana ietvers kritērijus banku darbības un kapitāla programmu novērtēšanai. Šie norādījumi aptver apsvērumus, kas attiecas uz *FinTech* bankām saistībā ar šiem četriem novērtējuma kritērijiem, kuri atbilst vispārējā tiesiskā regulējuma kritērijiem un norādījumu par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu gaidāmajiem atjauninājumiem.

2. Vadības struktūras locekļu atbilstība

Attiecībā uz vadības struktūras atbilstību *FinTech* bankai jānodrošina tādu pašu vispārējo kritēriju izpildi kā jebkurai citai bankai. Tāpēc saskaņā ar CRD IV un nacionālajiem tiesību aktiem, ar ko tā ieviesta, vadības struktūras locekļiem jābūt pietiekamām zināšanām, prasmēm un pieredzei, lai pildītu savas funkcijas. Tas ietver arī atbilstošas zināšanas, prasmes un praktisko un teorētisko pieredzi banku darbības un/vai finanšu jomā.¹⁰

Turklāt, tā kā *FinTech* banku uzņēmējdarbības modeļa pamatā ir tehnoloģijas, arī tehniskās zināšanas, prasmes un pieredze ir tikpat būtiskas kā pietiekamas zināšanas, prasmes un pieredze banku darbībā.

1. ielikums

Vadības struktūras locekļu piemērotības novērtēšana

ECB un VKI novērtē *FinTech* banku uzņēmējdarbības vadībā esošo personu profesionālo pieredzi, kvalifikāciju un iemaņas.

Vadības struktūras locekļu IT kompetence

CRD IV noteikts, ka vadības struktūras locekļiem vienmēr jābūt pietiekamām zināšanām, iemaņām un pieredzei savu pienākumu veikšanai. Ņemot vērā *FinTech* banku specifiku un tehnoloģiju svarīgo lomu to darbībā, saskaņā ar ECB viedokli šī prasība nozīmē, ka gan tiem vadības struktūras locekļiem, kuri pilda pārvaldības funkciju (ieņem izpilddirektora amatu), gan tiem, kuri pilda uzraudzības funkciju (ieņem ar izpilddirektora vietu nesaistītu amatu), jābūt atbilstošām tehniskajām zināšanām un praktiskajai pieredzei, kas ļautu tiem izprast uzņēmējdarbības modelim piemītošos riskus un pildīt savas funkcijas. Par to, ka šī prasība ir izpildīta, var liecināt, piemēram, ka *FinTech* par banka valdes locekli ieceļ informācijas tehnoloģiju funkcijas vadītāju.

Vadības struktūras locekļu atbilstība un piemērotība¹¹

Tiek novērtētas arī vadības struktūras locekļu zināšanas un pieredze banku darbības un/vai finanšu jomā. Uzņēmējdarbības modeļa sarežģītības pakāpei jābūt vienam no faktoriem, nosakot, kāds ir pietiekamais zināšanu un pieredzes līmenis.

---

¹⁰ Sk. norādījumu par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu 5.3. sadaļu.

¹¹ Sk. [norādījumu par atbilstības un piemērotības novērtējumu](#) ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē.

3. Akcionāru piemērotība

Licencēšanas procedūras kontekstā akcionāri, kam ir būtiska līdzdalība, tiek vērtēti, pamatojoties uz tiem pašiem kritērijiem, kuri tiek izmantoti, vērtējot personas, kas iegūst būtisku līdzdalību esošā kredītiestādē.¹² *FinTech* banku gadījumā akcionāru struktūra var sastāvēt no dibinātājiem un riska kapitāla investoriem. Var būt gadījumi, kad *FinTech* bankas galvenais akcionārs ir uzņēmējdarbības inkubators¹³. Sakarā ar nepieciešamību finansēt izaugsmi bieži ir tā, ka investori licencēšanas posmā nodrošina sagatavošanas kapitālu¹⁴ un vēlākajā posmā, pievienojoties papildu investoriem, to līdzdalības daļas samazinās. Atļaujas saņemšanas posmā šie nākotnes investori parasti nav zināmi. Taču reizēm jau licencēšanas posmā var būt skaidrs, ka esošie akcionāri ilgtermiņā nesaglabās savu līdzdalības daļu iestādē.

Turklāt, uzsākot uzņēmējdarbību, *FinTech* bankām bieži vien nav daudz iespēju iegūt līdzekļus publiskajos kapitāla tirgos (sākotnējo publisko piedāvājumu veidā). Tāpēc vadības struktūras locekļu uzmanība galvenokārt būs vērsta uz finansējuma avotu atrašanu.

Saskaņā ar CRD IV jebkuram akcionāram, kam ir būtiska līdzdalība, jābūt vadības un tehniskajai kompetencei finanšu aktivitāšu, t.sk. finanšu pakalpojumu jomā. Ja nav būtiskas līdzdalības, tiek vērtēti 20 lielākie akcionāri vai dalībnieki.

Turklāt akcionāru finansiālajai stabilitātei jābūt pietiekamai, lai nodrošinātu *FinTech* bankas stabilu un apdomīgu darbību sākuma periodā (parasti ar to saprot trīs gadu periodu).

2. ielikums

Akcionāru piemērotības novērtēšana

Akcionāru, kam ir būtiska līdzdalība, reputācija

Ņemot vērā proporcionalitātes principu, ECB un VKI izvērtē akcionāru¹⁵ reputāciju (gan saistībā ar integritāti, gan profesionālo kompetenci) atbilstoši katra akcionāra paredzamajai ietekmes pakāpei uz *FinTech* banku. Šā novērtējuma ietvaros apsver arī labu korporatīvo pārvaldes struktūru

¹² Sk. norādījumu par iesniegumu licences saņemšanai novērtēšanu 5.4. sadaļu.

¹³ Jēdziens "uzņēmējdarbības inkubators" attiecas uz uzņēmējdarbības attīstības procesiem, infrastruktūru un personām, kuru mērķis ir atbalstīt jaunos un mazos uzņēmumus, palīdzot tiem izdzīvot un attīstīties to darbības sākuma posmā, kad tie parasti ir viegli ievainojami un sastopas ar grūtībām.

¹⁴ Sagatavošanas kapitāls ir sākuma kapitāls, ko, uzsākot uzņēmējdarbību, izmanto sākotnējo darbības izmaksu segšanai un riska investoru piesaistīšanai. Bieži vien to nodrošina ar dibinātāju personīgo resursu palīdzību.

¹⁵ Tas attiecas uz akcionāriem, kuru turējumā ir vairāk nekā 10% kapitāla un balsstiesību, vai, ja ir daudzi mazi akcionāri, no kuriem nevienam nav būtiskas līdzdalības, – uz 20 lielākajiem akcionāriem. Sk. Kapitāla prasību direktīvas – Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvas 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV L 176, 27.06.2013., 338. lpp.) 14. panta 1. punktu.

(piemēram, neatkarīgu valdes locekļu, kam nav izpildfunkciju) esamību. Ja akcionārs var pierādīt pieredzi ieguldījumu un portfeļu vadības jomā, šāda iepriekšēja pieredze tiek ņemta vērā.

Akcionāra, kam ir būtiska līdzdalība, finansiālā stabilitāte

ECB un VKI novērtē akcionāra finansiālo stabilitāti atbilstoši *FinTech* bankas finansējuma vajadzībām. Licencēšanas procesa ietvaros tiek sagaidīts, lai akcionāri, kam ir būtiska līdzdalība, atbilstu CRD IV, un ECB un VKI novērtē atbilstību CRD IV 23. pantā noteiktajiem kritērijiem, kas transponēti valstu tiesību aktos, t.sk. novērtējot to plānus vajadzības gadījumā sniegt *FinTech* bankai atbalstu papildus licencēšanas procesā novērtētajam nepieciešamajam sākuma kapitālam. Viņu gatavība un spēja to darīt var balstīties uz esošajiem finanšu resursiem vai paredzamajiem ienākumiem no uzņēmējdarbības, kā arī kontaktiem, kas ļautu tiem iegūt papildu finansējuma avotus. Ja *FinTech* bankas uzņēmējdarbības plāns paredz tādu pieauguma tempu, kas panākams tikai ar papildu finansējumu, kas pārsniedz esošo akcionāru apliecinātās saistības un resursus, ECB un VKI novērtē uzņēmējdarbības plānu un tajā aprakstīto pieeju, ko paredzams izmantot, lai piesaistītu šādu papildu finansējumu.

---

4. Organizatoriskā struktūra

4.1. Kredītriska apstiprināšana un pārvaldība

FinTech bankas, kas darbojas attīstītos tirgos, bieži izmanto standarta pieejas klientu parāda atmaksas spējas pārbaudei, novērtējot, piemēram:

- identitāti (lai novērstu krāpniecību);
- spēju atmaksāt parādu (pamatojoties uz ienākumiem un esošo parādu slogu);
- vēlēšanos atmaksāt parādu (parasti balstoties uz informāciju par kredītu atmaksu pagātnē).

Daļa no šīs informācijas, īpaši klienta kredītvēsture (t.i., informācija par kredītu atmaksu pagātnē), uzņēmējdarbības sākotnējā posmā parasti nav pieejama, lai būtu iespējams izveidot iekšējo kredītspējas vērtēšanas modeli. Tāpēc *FinTech* bankas parasti mēdz izmantot kredītspējas vērtēšanas ārpalpojumu un/vai pajauties uz alternatīvām kredītspējas vērtēšanas metodēm.

ECB un VKI vērtē, cik lielā mērā pretendētājam ir skaidri noteikts process, saskaņā ar kuru notiek aizdevumu apstiprināšana, kā arī esošo aizdevumu līgumu grozīšana, atjaunošana un refinansēšana, un parādīts, kāda veida dati tiek izmantoti aizdevumu piešķiršanas procesā un kā tiek nodrošināta datu kvalitāte.

ECB un VKI vērtē arī, vai šādi procesi ir dokumentēti un regulāri pārskatīti. Tas attiecas arī uz atbilstības novērtējumu, nodrošinājuma vērtēšanu un realizējamību, kā arī ienākumus nenesošo aizdevumu klasifikāciju un pārvaldīšanu.

FinTech bankas parasti ir vairāk orientētas uz starptautisko darbību nekā parastās bankas un tāpēc ir liela iespēja, ka daļa no to operācijām notiek ārpus valsts, kurā tās iesniegušas iesniegumu licences saņemšanai. Tā rezultātā var būt nepieciešami konkrētām valstīm atbilstoši kredītspējas vērtēšanas modeļi.

3. ielikums

Kredītspējas vērtēšanas un pārvaldības novērtēšana

Novērtējot *FinTech* bankas iesniegumu licences saņemšanai, ECB un VKI apsver šādus tās kredītu piešķiršanas procesa, iekšējās pārvaldības un kredītspējas vērtēšanas metožu un datu aspektus.

Pārvaldības struktūra un lēmumu par kredītu piešķiršanu pieņemšanas process

1. ECB un VKI pārbauda pretendenta iekšējos procesus aizdevumu izvērtēšanai, kuros jābūt noteiktiem minimālajiem kritērijiem attiecībā uz informāciju, uz kuras balstīsies analīze. Veicot uzraudzības novērtējumu, tiek apsvērts, kā pretendents pārbaudīs klienta ienākumus un kādas sistēmas (piemēram, kredītbiroji) un datus (piemēram, kredītvēstures dati un klientu neto parāda līmenis, pamatojoties uz individuāliem vai salīdzinošiem datiem) tas izmantos, lai iegūtu kredītspējas novērtējumus.

2. ECB un VKI izvērtē, kā šī informācija izmantojama par pamatu reitingu piešķiršanai *FinTech* banku izsniegtajiem aizdevumiem. Tā kā šādas informācijas precizitāte un piemērotība ir vitāli svarīga bankas darbībai, tās vadības struktūrai jābūt spējīgai izdarīt atbilstošus spriedumus par *FinTech* bankas kredītu piešķiršanas procesu visos tā posmos.

Kredībspējas novērtējumi

1. ECB un VKI novērtē, cik darbotiespējīgs ir pretendenta kredībspējas vērtēšanas modelis, kas var ietvert virkni pieeju, sākot no iekšēja kredībspējas vērtēšanas modeļa izstrādes līdz datu izmantošanai no trešām personām iegūtu kredībspējas novērtējumu validēšanai. Turklāt tās novērtē, kā uzņēmējdarbības apjoma palielināšanās tiks samērota ar atbilstošiem kredībspējas vērtēšanas modeļa un vispārējās risku pārvaldības uzlabojumiem.
2. ECB un VKI izvērtē kredībspējas vērtēšanas modeļa dokumentāciju un to, cik laba ir izpratne par to visā bankā, t.sk. vadītāju un to darbinieku vidū, kuru darba uzdevumos ietilpst kredītu apstiprināšana un kredītu nodošana citām nodaļām.
3. Ja *FinTech* banka paredz darboties vairākās valstīs, tai var būt nepieciešami katrai konkrētajai valstij atbilstoši kredībspējas vērtēšanas procesi sakarā ar pieejamo datu atšķirībām – piemēram, nodokļu normatīvie akti un nodokļu deklarācijas dažādās valstīs var atšķirties. Šie specifiskie aspekti jāņem vērā, lai nodrošinātu kredībspējas vērtēšanas modeļa atbilstošu darbību, un tie tiek apsvērti uzraudzības novērtējuma ietvaros.
4. Ņemot vērā proporcionalitātes principu un izmantojot uz riskiem balstītu pieeju, ECB un VKI novērtē pretendenta, kas ir *FinTech* banka, resursu nodrošināšanas plāna piemērotību, t.sk. iekšējo kredībspējas vērtēšanas modeļu izstrādē un uzturēšanā iesaistīto darbinieku skaitu.

Kredībspējas vērtēšanas metodes un dati¹⁶

1. ECB un VKI novērtē visu izmantoto kredībspējas vērtēšanas metožu atbilstību regulatīvajām prasībām. Ja tiek izmantoti alternatīvi datu avoti un kredībspējas vērtēšanas metodes, ECB un VKI novērtē, vai to izmantošanu papildina atbilstoša riska pārvaldība un nepieciešamais kapitāla nodrošinājums.
2. Ja *FinTech* banka izmanto no trešās puses pārdevēja iegūtus kredībspējas novērtējumus (kredībspējas vērtēšanas ārpakalpojumus) un šis pārdevējs izmanto alternatīvus datu avotus rādītāju sistēmu izveidei, ECB un VKI izvērtē *FinTech* bankas riska kontroles atbilstību. Jāapsver tādi aspekti kā, piemēram, vai ārpakalpojumu izmantošanas riski ir pienācīgi pārvaldīti un vai kredībspējas vērtēšanas process un datu avoti ir pienācīgi dokumentēti, un vai par tiem visā bankā ir pienācīga izpratne. Turklāt novērtējuma laikā jāapsver pretendenta spēja realizēt līgumiskās tiesības gan *FinTech* bankai, gan uzraugiem veikt kredībspējas vērtēšanas ārpakalpojumu auditu.

---

¹⁶ Šīs metodes izmanto analītiskus bāzes datu modeļus un alternatīvus datu avotus, piemēram, medicīnas pakalpojumu rēķinu apmaksas un sociālo tīklu profilu datus, tāpēc atšķiras no standartas kredībspējas vērtēšanas modeļiem, kuros kā bāzes datus izmanto kredītvēsturi un parāda datus.

4.2. Ar IT saistītie riski

ECB uzskata, ka divas izplatītākās un būtiskākās IT riska¹⁷ jomas, kas identificētas Eiropas banku uzraudzības ietvaros, ir kibernetikas riski, piemēram, kibernetikas iespēja, un pieaugoša ārpakalpojumu, t.sk. mākoņdatošanas, izmantošana.

Liels skaits iesaistīto personu rada palielinātu ievainojamību saistībā ar kibernetikas riskiem. Ņemot vērā *FinTech* bankās vērojamo tendenci lielākos apjomos izmantot ārpakalpojumus, kas ietver datu koplietošanu starp lielāku skaitu personu, pieaug šādu banku ievainojamība saistībā ar kibernetikas riskiem. Šādu kibernetikas risku rezultātā var rasties pakalpojumu traucējumi, klientu datu zudumi, krāpnieciski finanšu darījumi un sistēmu darbības pārtraukumi.

4. ielikums

Ar IT saistīto risku novērtēšana

Drošības pasākumi pret kibernetikas riskiem

ECB un VKI novērtē *FinTech* bankā ieviestos drošības pasākumus, kas vērsti uz kibernetikas riska ietekmes minimizēšanu, īpaši šādās jomās:

1. specializēti darbinieki un iekšēja riska pārvaldības sistēma, kas ļauj vadības struktūrai izstrādāt stratēģiju un procedūras kibernetikas incidentu monitoringam, ātrai atklāšanai un novēršanai;
  2. darbības nepārtrauktības nodrošināšanas kārtība un ilgtspējība, t.sk. klientu kompensācijas kārtība gadījumos, kad tie kļuvuši par kibernetikas risku upuriem (piemēram, datu drošības traucējums);
  3. drošības pasākumu, kas tiks īstenoti, lai nodrošinātu IT sistēmu un tīklu augsta līmeņa pieejamību, detalizētas iezīmes.
-

4.3. Ārpakalpojumi, t.sk. mākoņpakalpojumi

Visām bankām jāizpilda regulatīvās prasības saistībā ar ārpakalpojumiem un mākoņpakalpojumiem, t.sk. *FinTech* bankām, kuras, iespējams, lielākā mērā izmantos šādus pakalpojumus.¹⁸ ECB un VKI novērtē, vai ārpakalpojumu līgumos noteikta iespēja pretendētājam un tā uzraugiem veikt ārpakalpojumu darbību auditu. ECB un VKI novērtē arī atkarību no piegādātājiem, īpaši ievainojamību sakarā ar

---

¹⁷ EBI sniegtā informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) riska definīcija attiecas uz risku, ka varētu tikt nelabvēlīgi ietekmēta IKT sistēmu un datu veiktspēja un pieejamība un varētu nebūt iespējams laikus atjaunot iestādes pakalpojumus sakarā ar IKT tehnikas vai programmatūras komponentu atteici un IKT sistēmu vadības trūkumiem.

¹⁸ Termins "mākoņdatošana" attiecas uz pakalpojumiem, kas sniedz pieeju datu resursu, piemēram, tīklu, serveru u.c. infrastruktūras, glabāšanas un lietojumprogrammu pūlam.

līguma pārtraukšanu ierobežojošiem nosacījumiem, kas var radīt riskus saistībā ar darbības nepārtrauktību.

5. ielikums

Ārpakalpojumu novērtēšana

Ārpakalpojumi

Ja pretendents, kas ir *FinTech* banka, ir noslēgti ārpakalpojumu līgumi, ECB un VKI apsver, vai:

1. Pretendents ir veicis atbilstošu padziļinātu pakalpojumu sniedzēja pārbaudi, lai novērtētu ar ārpakalpojumu līgumu saistītos riskus; šādu pārbaudi var veikt arī neatkarīga trešā puse;
2. Pretendents ir pietiekami nopietni apsvēris dažādus faktoros, t.sk. pakalpojumu sniedzēja finansiālo situāciju, tā pozīciju tirgū, tā vadītāju un personāla kvalitāti un mainību un spēju pārvaldīt darbības nepārtrauktību un sniegt precīzus un savlaicīgus vadības ziņojumus.

Mākoņdatošanas ārpakalpojumi

Mākoņdatošanas ārpakalpojumu uzraudzības novērtējuma ietvaros tiek apsvērts, vai pretendents, izvēloties mākoņdatošanas ārpakalpojumu sniedzēju, pietiekamā mērā pievērsis uzmanību šādiem aspektiem:

1. Mākoņpakalpojumu līguma noteikumu un tehniskās uzbūves iezīmju, mēroga un sarežģītības vispusīgs novērtējums. Tam jāietver novērtējums par mākoņpakalpojumu sniedzēja lomu un pienākumu sadalījumu, t.sk. tā pienākumu sadarboties un ieviest kontroles mehānismus, un par to, vai ir nodrošināta pietiekama iekšējā kompetence un resursi, lai mazinātu mākoņdatošanas risku;
  2. Atkarības līmenis no mākoņpakalpojumu sniedzēja un bankas spēja līdz minimumam samazināt atkarību no viena mākoņpakalpojumu sniedzēja attiecībā pret vairāku mākoņpakalpojumu sniedzēju izmantošanas izmaksām;
  3. Mākoņpakalpojumu sniedzēja atbilstība juridiskajām un regulējošajām prasībām;
  4. Pasākumi, kādus mākoņpakalpojumu sniedzējs veiks gadījumā, ja tiks pārtraukta tā sistēmu darbība, lai varētu turpināt pakalpojumu sniegšanu pretendents. Turklāt pretendents jāizvērtē risks, kas saistīts ar mākoņpakalpojumu līguma nosacījumiem, t.sk. jānodrošina informācija par to, cik liela ir kopējā pakļautība mākoņpakalpojumu sniedzēja riskam un kāda ietekme uz pretendentu būs nepilnībām, traucējumiem mākoņpakalpojumu sniedzēja darbībā vai tā nespējai nodrošināt darbību;
  5. Pakalpojumu līmeņa līgumā noteiktais personas un konfidencialu datu aizsardzības līmenis.
-

4.4. Datu pārvaldība

Datu risks var īstenoties, ja notiek sensitīvas informācijas neautorizēta mainīšana vai zudums, vai pakalpojumu sniegšanas traucējumi. Uzlabota informācijas drošības pārvaldība vairo pretendenta spēju pārvaldīt kiberdrošības risku, tādējādi stiprinot kiberdrošības noturību. ECB un VKI novērtē, vai pretendents nodrošinājis aizsardzību pret informācijas atklāšanu neautorizētiem lietotājiem (datu konfidencialitāte), nesankcionētām pārmaiņām (datu integritāte) un nepieciešamības gadījumā pret piekļuves traucējumiem (datu pieejamība). Šajā kontekstā uzmanība jāpievērš prasībām, kas noteiktas Vispārīgajā datu aizsardzības regulā¹⁹, kura tiks piemērota no 2018. gada 25. maija.

6. ielikums

Datu pārvaldības novērtējums

Datu pārvaldība un drošība

Novērtējot pretendenta datu pārvaldības un drošības sistēmu, ECB un VKI apsver, vai pretendents ir pievēršis pienācīgu uzmanību šādiem aspektiem:

1. IT risku visaptveroša pārvaldība, īpašu uzmanību pievēršot darbības riskiem (t.sk. datu konfidencialitāte, drošība un integritāte);
  2. uzlabotas informācijas drošības paņēmieni veidi, ņemot vērā konkrētus uzņēmējdarbības riskus (piemēram, IT sistēmu mikrosegmentācija, padziļinātas aizsardzības principa izmantošana, izstrādājot IT pakalpojumus, piekļuves tiesību pārvaldība sistēmu un datu līmenī, stingra lietotāju un klientu autentifikācija un kanālu un datu šifrēšana sensitīvas informācijas gadījumā).
-

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) Nr. 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 04.05.2016., 1. lpp.).

5. Darbības programma

Ņemot vērā to, ka *FinTech* bankas izmanto relatīvi jaunas tehnoloģijas un ka tās ienākušas tirgū tikai nesen, šāda veida iestāžu vērtēšanai pieejami ierobežoti vēsturiskie un salīdzinošie dati un pieredze.

Parasti ar *FinTech* banku darbības rādītāju aplēsēm un no tām izrietošajām kapitāla prasībām saistīta lielāka nenoteiktība. Salīdzinājumā ar tradicionālajām bankām bieži vien ir mazāka skaidrība par to, kā to darbība attīstīsies, jo ir grūtāk prognozēt klientu skaitu, apgrozījuma līmeni utt. Grūtāk paredzēt arī ārējā finansējuma līmeni nākotnē. Turklāt *FinTech* banku inovatīvās iezīmes var radīt iepriekš nezināmus riskus attiecībā uz to uzņēmējdarbības plāniem.

Pretendenti, kas ir *FinTech* bankas, tiek mudināti sagatavot darbības izbeigšanas plānu, kurš jāiesniedz uzraugiem tikai tad, ja tas tiek konkrēti pieprasīts, pamatojoties uz specifiskām uzņēmējdarbības modeļa iezīmēm. Darbības izbeigšanas plāna mērķis ir noskaidrot, kā pretendents, kas ir *FinTech* banka, var pēc savas iniciatīvas izbeigt darbību organizētā veidā un maksātspējas apstākļos, neradot kaitējumu klientiem, traucējumus finanšu sistēmā un vajadzību pēc regulējošo iestāžu iejaukšanās.

7. ielikums

Darbības programmas novērtējums

Ar uzņēmējdarbības modeli saistītais izpildes risks

ECB un VKI novērtē, vai pretendents var pierādīt, ka tas spēj nodrošināt pietiekamus rezerves kapitāla turējumus, lai segtu darbības uzsākšanas zaudējumus pirmo trīs darbības gadu laikā un atbilstošos gadījumos izmaksas saistībā ar iespējamo darbības izbeigšanas plāna īstenošanu (sk. tālāk "Darbības izbeigšanas plāns"). Uzņēmējdarbības plānā precīzi jāapraksta prognozētie darbības uzsākšanas zaudējumi pirmo trīs darbības gadu laikā un jāietver finanšu prognozes līdz peļņas sliekšņa sasniegšanai.

Darbības izbeigšanas plāns

Novērtējot darbības izbeigšanas plānu²⁰, ECB un VKI apsver šādus aspektus.

1. Vai *FinTech* kredītiestādes pašu kapitāls sedz izmaksas, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu *FinTech* bankas darbību trīs gadu periodā un, ja nepieciešams, tās darbības pārtraukšanu un bankas slēgšanu, neradot zaudējumus noguldītājiem;

---

²⁰ Darbības izbeigšanas plāns ir atsevišķs dokuments, nevis daļa no darbības atjaunošanas plāna un noregulējuma plāna. Darbības izbeigšanas plānu sagatavo pati banka. Tas nodrošina organizētu bankas darbības izbeigšanu, neizraisot traucējumus un zaudējumus noguldītājiem. Turpretim noregulējuma plānu sagatavo noregulējuma iestāde, lai likvidētu banku, savukārt darbības atjaunošanas plānā apzināti līdzekļi, kurus banka var izmantot, lai atgūtos no krīzes.

2. Vai darbības izbeigšanas plānā, ja tāds tiek pieprasīts, norādīti uz uzņēmējdarbības modeļa būtību balstīti izraisītājfaktori, kas aktivizē darbības izbeigšanas plāna īstenošanu. Kvantitatīviem rādītājiem (piemēram, kapitāla, likviditātes un peļnītspējas rādītājiem) jāpalīdz nodrošināt skaidru izpratni par to, kad ir sasniegts izraisītājpunkts, nosūtot atbilstošu paziņojumu attiecīgajai VKI.
-

6. Kapitāls, likviditāte un maksātspēja

Veicot kapitāla, likviditātes un maksātspējas novērtējumu, uzmanīgi apsver šādus aspektus.

6.1. Sākotnējais kapitāls

FinTech bankas darbības uzsākšanas posms var radīt lielāku finanšu zaudējumu risku, kas attiecīgi var samazināt pieejamo līdzekļu apjomu. Tālāk minētie scenāriji (nav uzskaitīti visi iespējamie scenāriji) min tādu gadījumu piemērus, kad var būt nepieciešams pieprasīt papildu kapitālu virs minimālajām prasībām.

- Jauna *FinTech* banka ienāk attīstītā tirgū, kam raksturīgi vairāki tirgus dalībnieki un labi pazīstami uzņēmumi. Attiecīgi *FinTech* bankas uzņēmējdarbības plāns darbības uzsākšanas posmā var paredzēt agresīvu cenu stratēģiju, lai iegūtu tirgus daļu, piemēram, piedāvājot augstas procentu likmes, lai piesaistītu noguldījumus, kā rezultātā var būt nepieciešams pieprasīt papildu kapitālu, lai tā apjoms atbilstu attiecīgi paredzamajam kreditēšanas apjomu pieaugumam;
- *FinTech* bankai vairāk iepazīstoties ar tās darbības vidi, ir lielāka iespēja, ka tā mainīs savu uzņēmējdarbības modeli, lai reaģētu uz tirgus vajadzībām un saglabātu peļnītspēju segmentā, kas bieži vien ir nišas segments. Pārejot uz modificētu uzņēmējdarbības modeli, specifiskie riski, kas apdraud banku, var būtiski mainīties. Šos riskus būs nepieciešams pienācīgi apzināt un monitorēt, lai izvairītos no negaidītiem zaudējumiem.

6.2. Likviditāte

Darbības uzsākšanas posmā *FinTech* banka var saskarties ar paaugstinātiem likviditātes riskiem, kā redzams no tālākajiem piemēriem.

- Tiešsaistes noguldītāju uzvedībai var būt raksturīgs jutīgums pret cenām – ir lielāka iespēja, ka tie izņems savus noguldījumus un pāries pie konkurējošas bankas, kas piedāvā augstākas procentu likmes. Pastāv risks, ka tiešsaistes noguldītāji, kas ir *FinTech* banku klienti, būs svārstīgāki un mazāk "neelastīgi" kā tradicionālo banku noguldītāji.²¹
- Ja *FinTech* banka pamatā izmanto starpbanku finansējumu, zemas peļnītspējas apstākļos, īpaši darbības sākuma posmā, var ietekmēt refinansēšanas cenu.

²¹ Termins "neelastīgi noguldījumi" attiecas uz depozītiem, kas neaizplūst spriedzes situācijās, piemēram, banku krīzes vai cita ārēja ekonomiska notikuma apstākļos.

Saīsinājumi

EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
FSP	Finanšu stabilitātes padome
VKI	valsts kompetentā iestāde
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

© Eiropas Centrālā banka, 2018

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.bankingsupervision.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.